

УДК 378.013

Ірина ГАЛУЩАК

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту
Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна
e-mail: just_irchik@mail.ru*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Стаття присвячена проблемі сучасних освітніх технологій у вищій освіті. Окреслено загальну ситуацію створення сучасних освітніх технологій в Україні, які мають сприяти загальному розвитку особистості, формуванню її світоглядної культури, індивідуального досвіду, творчості. Аналізуються базові поняття «освітня технологія», «технологія навчання», «педагогічна технологія». Акцентовано увагу на тому, що використання освітніх технологій на сучасному етапі у навчальному процесі значно впливає на якість підготовки кваліфікованих спеціалістів, зокрема економістів. Досліджено використання інформаційних технологій у підготовці майбутніх фахівців з економіки до професійної діяльності.

Ключові слова: освіта, освітня технологія, педагогічна технологія, інноваційна технологія, інформаційна технологія.

Соціально-економічні зміни, що відбуваються, закономірним чином спонукають введенню інноваційного підходу в систему професійної освіти. Професійне становлення майбутнього економіста є продуктивним процесом, який передбачає розвиток і саморозвиток особистості, спрямований на формування професійно важливих якостей особистості.

У державній Національній програмі України «Освіта» зазначено, що розбудова системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки, культури на світовий рівень. Держава вважає, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, покращення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й формування позитивного іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості.

Глобалізація суспільних процесів та неперервна інформаційна змінність обумовлюють введення людини у складну систему соціальних відносин, потребують від неї здатність до нестандартних і швидких рішень. Саме тому запровадження інноваційної освіти необхідне для подолання консерватизму в підходах до навчальної діяльності економістів та процесу мислення в навчальній діяльності студентів.

Розвиток сучасного суспільства, зростання соціальної ролі особистості та інтелектуалізація її праці вимагають від освітніх закладів України забезпечення якісно нового рівня навчально-виховного процесу. Зазначимо кілька позицій. По – перше, сучасна цивілізація вступила в новий тип прогресу – інноваційний. Тобто такий, що несе в собі високий динамізм, швидку зміну знань, інформації, технологій. По-друге, сучасна цивілізація значно розширює й ускладнює комунікативне середовище, в якому знаходиться людина. По-третє, сучасна цивілізація потребує людиноцентричності за своїм характером освіту і виховання. Тобто максимальне наближення освіти і виховання до запитів конкретної особистості студента, його здібностей і сутності. По-четверте, цивілізаційні зміни обумовлюють необхідність підготовки людини до нових, часто принципово інших технологій. Передусім ідеться про інформатизацію та комп'ютеризацію.

Питання розробки та впровадження освітніх технологій, педагогічних технологій навчання й виховання в цілому розглядали В. Боголюбов, М. Горчакова-Сибірська, В. Гузеєв, І. Зязюн, Т. Назарова, А. Нісімчук, А. Савельєв, Г. Селевко, В. Сластьонін, І. Смолук та ін. Безпосередньо технології навчання у вищих навчальних закладах різного рівня вивчали В. Беспалько, В. Бондар, Г. Бордовський, О. Гаврилюк, О. Долженко,

В. Євдокимов, В. Ізвозчиков, М. Кларін, О. Коваленко, Н. Корсунська, О. Околелов, І. Прокопенко, А. Слободянюк, О. Філатов, Д. Чернилевський, Ф. Янушкевич.

У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблеми педагогічних технологій представлено в дослідженнях таких учених як М. Кларк (Clark), Ф. Персиваль (Percival), Г. Еллінгтон (Ellington), П. Мітчелл (Mitchell), М. Вулман (Woolman), С. Сполдінг (Spaulding), С. Ведемейєр (Wedemeyer), Р. Томас (Thomas) та ін.

Теоретичні й практичні аспекти інноваційних педагогічних технологій організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах розглядалися багатьма вченими. Так, технології організації навчання студентів у вищих навчальних закладах представлені в дослідженнях О. Гохберг, О. Євдокимова, А. Слободянюка, інноваційні технології професійної підготовки майбутніх учителів розкриті – в роботі І. Богданової. Соціально-педагогічні умови діяльності вищих професійних училищ відображено в дослідженнях Н. Васильєва та А. Бугерка, професійне навчання бакалаврів у фінансово-економічному коледжі розглядалось у роботі К. Беркити. Особливий інтерес дослідників складала такі технології професійної підготовки в закладах освіти I-II рівнів акредитації, як навчальні ділові ігри (Л. Літвіна, В. Ткаченко, О. Хоменко), проблемно-задачна технологія навчання (П. Решетник) та ін.

Мета статті – розкрити роль та зміст інноваційних технологій у підготовці майбутнього економіста.

Сучасна психолого-педагогічна наука та практика використовують термін «інноваційна діяльність», який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок викладача. Інновація (нововведення) може розглядатися і як результат, і як процес. При цьому результат – задоволення суспільних потреб – розглядається як ціль управління інноваційним процесом, а сам процес – як об'єкт управління. Однак слід зазначити, що ідея, результат дослідження, винахід, проект, технологія стають інноваційними тільки тоді, коли вони починають використовуватися з метою отримання економічного ефекту (А. А. Бовін, Л. Є. Череднікова).

Розглядаючи інноваційні процеси в системі освіти, слід зазначити, що сучасні трактовки поняття «інновація в освіті» досить суперечливі. Часто інновації в освіті пов'язують з розробкою і втіленням нових засобів, методів і технологій виховання і навчання. На думку А. Бойка, інноваційна педагогічна технологія найчастіше виникає на основі нової наукової ідеї чи інноваційної думки, виведеної з досвіду. «Передовий педагогічний досвід» може також ототожнюватися чи виводитися в поняття «інноваційна технологія». Усе це дозволяє стверджувати, що в педагогіці виокремлюється нова наукова галузь – освітня інноватика, яка має свій предмет дослідження (інновації), об'єкт (інноваційна діяльність учасників цього процесу), підпорядковується власним законам перебігу.

Питаннями перебігу інноваційний процесів у галузі освіти присвячена достатня кількість публікацій українських (Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківської, О. Козлова, Г. Сиротенко, В. Паламарчук, І. Підласий та ін.), російських науковців (Б. Гершунський, С. Лазарєв, Н. Юсуфбекова та ін.).

Сутність і походження педагогічних інновацій у своїх працях аналізували В. Кремень, У. Ангеловський, І. Підласий, І. Зязюн, О. Киричук, О. Савченко, В. Паламарчук, І. Єрмакова, О. Козлова та ін. За Л. Даниленко, «інновація» – це нововведення в освітньому процесі (мета, зміст, принципи, структура, форми, методи, засоби, технології навчання, виховання, управління), ядром якого є нова освітня ідея, шляхом реалізації – експериментальна діяльність, носієм – творча особистість. Педагогічні інновації реалізуються в контексті загальної інноваційного процесу та державної освітньої політики України.

Якщо тлумачити педагогічне нововведення як процес запровадження новації в навчально-виховну практику, то педагогічна інновація – це процес виникнення, розвитку і широкого впровадження в освітню галузь педагогічних новацій і нововведень. За В. Химинець, «педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різних педагогічних проблем» [6].

Сьогодні потребує розроблення принципово нових підходів до розвитку системи

освіти. Одним із перших кроків до таких змін є запровадження нововведень у засоби, форми, методи та умови навчально-виховного процесу.

Інновація освіти – цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог. Таким чином, педагогічні інновації можуть проявлятися у розробці нових підходів у вирішенні актуальних проблем педагогічної теорії та практики, продуктивних ідей, моделей навчально-виховного процесу, моделей управлінської діяльності, педагогічних технологій, способів та засобів навчання тощо.

За своїм основним змістом поняття «інновація» відноситься не тільки до створення і розповсюдження нововведень, але й до змін в діяльності, стилі мислення, який з цією новизною пов'язаний.

Під інноваційним розвитком освіти розуміють «комплекс створених і впроваджених організаційних та змістових нововведень, розвиток низки факторів та умов, необхідних для нарощування інноваційного потенціалу освітньої системи» [6, 8]. Педагогічна технологія – «це суворо обґрунтована система педагогічних засобів, форм і методів, їх етапність, спрямованість на вирішення конкретних навчально-виховних завдань» [3]. Отже, *інноваційні технології* – це сукупність нововведених засобів, форм і методів, спрямованих на вирішення конкретних навчально-виховних завдань.

Інноваційний процес передбачає перетворення наукових знань в інновацію, в результаті якого на ринку з'являється новий товар, продукт, і він визнається споживачами. Стосовно освітньої діяльності в якості такого товару, продукту може бути нова, теоретично обґрунтована і економічно апробована методика або технологія виховання чи навчання, яка доведена до «товарного вигляду» і може бути представлена на ринку освітніх послуг в якості конкурентноздатного продукту.

Прямим продуктом творчого пошуку можуть бути нові навчальні технології, навчально-виховні ідеї, форми та методи навчання та виховання, нестандартні підходи в управлінні. Так, у педагогіці виник новий напрям – педагогічна інноватика, яка стає спеціальною галуз-

зо наукового знання, що характеризується певним змістом, принципами, прийомами, методами, тенденціями і закономірностями розвитку сучасної педагогіки, системи освіти [6].

До основних понять інноваційних технологій В. Химинець відносить наступні: нестандартні (лекція-презентація, ділова гра, просесмін ін.); індивідуальну роботу; контроль та оцінку навчальних досягнень студентів; кабінетне, групове і додаткове навчання; факультативи за вибором; проблемне навчання; науковий експеримент при вивченні нового матеріалу; застосування досягнень техніки та ін.

Обираючи інноваційні технології у підготовці економіста, ми зупинимось більш детально на ігрових технологіях.

Ігрові технології в навчальному процесі посідають одне з провідних місць. Ігрова діяльність виконує такі функції: розвивальну (це основна функція гри – розважати, надихнути, викликати інтерес); комунікативну: засвоєння діалектики спілкування; іротерапевтичну: подолання різних труднощів, які виникають в інших видах діяльності; діагностичну: вплив відхилень від нормативної поведінки, самопізнання в процесі гри; функцію корекції: внесення позитивних змін в структуру особистісних показників; функцію соціалізації: включення в систему суспільних відносин, засвоєння норм людського співжиття.

Місце і роль ігрової технології в навчальному процесі та поєднання елементів гри і навчання багато в чому залежить від розуміння викладачем функцій і класифікацій навчальних ігор.

За характером навчального процесу виділяються такі групи ігор:

- а) навчальні, тренувальні, узагальнюючі;
- б) пізнавальні, виховні, розвиваючі;
- в) репродуктивні, продуктивні, творчі;
- г) комунікативні, діагностичні, профорієнтаційні, та ін..

Поняття «ігрові педагогічні технології» включає досить широку групу методів, прийомів організації педагогічного процесу в формі різноманітних педагогічних ігор.

У підготовці майбутніх економістів доцільно використовувати інтерактивні вправи. Так, інтерактивні вправи повинні містити:

- інструктування, під час якого повідомляється студентам мета та зміст вправи;

- підготовка до проведення вправи (об'єднання студентів у групи, розподіл ролей, технічна підготовка);
- виконання завдання (максимальне виконання вправ самостійно, при необхідності – допомога викладача);
- презентація результатів виконаної вправи;
- аналіз студентами власних результатів.

Одним з поширених методів навчання, які застосовуються в системах навчання з використанням інформаційних технологій, є ігри. Ігрові технології у навчальному процесі посідають одне з провідних місць. Вони стали особливо актуальними внаслідок широкого застосування комп'ютера у вищій школі. Навчальні ігри привабливі тим, що це одночасно навчання і розвага. Розважальний чинник може бути важливим мотивуючим стимулом для немотивованих студентів.

Найбільш широко використовуються ділові комп'ютерні ігри, які надають можливість майбутньому фахівцю моделювати різні професійні ситуації, проектувати способи дій в умовах конкретних економічних моделей. Активне використання економічних комп'ютерних ігор в українських вищих навчальних закладах безпосередньо пов'язане з необхідністю інтенсифікації навчального процесу, новими підходами до організації навчання в умовах ринкових перетворень, які вчинили вплив і на конкретні процеси у системі освіти.

Головною особливістю фактологічного боку сучасного змісту освіти є багаторазове збільшення «підтримуючої інформації», наявність комп'ютерного інформаційного середовища, яке включає на сучасному рівні бази інформації, гіпертекст і мультимедіа, мікросвіти, імітаційне навчання, електронні комунікації, експертні системи.

Мультимедійний супровід лекцій являє собою матеріал, призначений для підкріплення розповіді викладача ефектними відео- та аудіоматеріалами. Мультимедійні лекції інтегрують в єдине інформаційно-навчальне середовище різні види інформації, причому як традиційних – у вигляді тексту, таблиць, ілюстрацій, графіків тощо, так і оригінальних, які подані музичним супроводом, анімацією та ін.

Завдяки таким лекціям підвищується можливість введення елементів проблемного навчання, активізації студентів при вирішенні

проблемних завдань; посилюється зворотний зв'язок між студентами та викладачем. Таким чином підвищується ефективність лекції.

Мультимедіа-технології можна застосовувати і у науково-дослідній роботі студентів. На етапі збору інформації якнайкращим чином підійдуть мультимедійні енциклопедії, електронні довідники і підручники, інші інформаційно-довідкові мультимедійні засоби.

Основна їх перевага – можливість візуального подання студенту саме тієї інформації, яка йому у цей час потрібна. При цьому покращується сприймання та запам'ятовування, скорочується час на отримання певного обсягу інформації, формується пізнавальний інтерес до проблеми, що досліджується.

Використовуючи комп'ютерну техніку, можна активно залучати студентів до навчального процесу, істотно впливаючи на мотивацію навчання, розширюючи набори навчальних задач. У викладача з'являється можливість оцінити ефективність розв'язку, у тому числі й несподіваного, ефективність обраної стратегії та здійснювати постійний контроль за правильністю розв'язання. Використання комп'ютерної техніки дозволяє перевірити всі відповіді студентів, а також не лише зафіксувати помилку, але й досить точно визначити її характер, що допомагає вчасно усунути причину, яка зумовила появу помилки.

Таким чином, успішність підготовки фахівців економічного профілю до професійної діяльності тісно пов'язана з використанням інноваційних технологій у їх професійній підготовці, до яких, зокрема, відносяться й інформаційні технології. Головними їх перевагами є гнучкість, можливість налаштування на різні методи, алгоритми навчання, а також індивідуальні реакції на дії кожного окремого студента.

Використання інноваційних освітніх технологій на сучасному етапі у навчальному процесі значно впливає на якість підготовки кваліфікованих спеціалістів, сприяє збагаченню й оновленню знань і умінь, розвитку особистісних якостей, удосконаленню навчального процесу та переведенню його на нові прогресивні технології.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду впровадження інноваційних технологій у професійну підготовку майбутніх економістів.

Список використаних джерел

1. Аксянов И. М. Формирование учебного процесса в условиях информационной среды [Электронный ресурс] / И. М. Аксянов, В. П. Зверева, В. В. Кузнецов // Информационные технологии в образовании : XXIII Ежегодная международная конференция-выставка. — 2003. — Секция II. Подсекция 3. — Режим доступа : <http://ito.su/2003/II/3/II-3-2208.html>.
2. Андрієвська В. М., Олефіренко Н. В., 2010, ISSN 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. № 2 (16) Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
3. Бондаренко Н. В. Педагогічні технології // Гуманітарні технології. — Київ, 1994. — С. 30—59.
4. Воркут Т. А. Роль кейс-методу в підготовці фахівців з логістики: Аналіз світового досвіду // Ринок послуг комплексних транспортних систем та прикладні проблеми логістики. — Київ, 2000. — С. 55—61.
5. Стародубцев В. А. Роль принципа мультимедійності в побудові інформаційно-образовательної середовища / В. А. Стародубцев, А. Ф. Фёдоров // Современные технологии обучения СТО — 2004 : материалы 10-й Международ. конфер. : в 2 т. — СПб., 2004. — Т. 2. — С. 127—128.
6. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі.. — Ужгород, 2004. — 168 с.

References

1. Aksyanov Y. M. Formirovaniye uchebnogo protsessa v uslovyakh ynfformatsyonnoy sredy [Elektronnyy resurs] / Y. M. Aksyanov, V. P. Zvereva, V. V. Kuznetsov // Ynfformatsyonnyye tekhnolohyy v obrazovanyu : XXIII Ezhegodnaya mezhdunarodnaya konferentsyya-vystavka. — 2003. — Sektsyya II. Podseksyya 3. — Rezhym dostupa : <http://ito.su/2003/II/3/II-3-2208.html>.
2. Andriyevs'ka V. M., Olefirenko N. V., 2010, ISSN 2076-8184. Informatsiyi tekhnolohiyi i zasoby navchannya. 2010. № 2 (16) Rezhym dostupu: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
3. Bondarenko N. V. Pedagogichni tekhnolohiyi // Humanitarni tekhnolohiyi. — Kyiv, 1994. — S. 30—59.
4. Vorkut T. A. Rol' keys-metodu v pidhotovtsi fakhivtsiv z lohistyky: Analiz svitovoho dosvidu // Rynok posluh kompleksnykh transportnykh system ta prykladni problemy lohistyky. — Kyiv, 2000. — S. 55—61.
5. Starodubtsev V. A. Rol' pryntsypa mul'tymedyynosti v postroenyu ynfformatsyonno- obrazovatel'noy sredy / V. A. Starodubtsev, A. F. Fёdorov // Sovremennyye tekhnolohyy obuchenyua STO — 2004 : materyaly 10-y Mezhdunar. konfer. : v 2 t. — SPb., 2004. — T. 2. — S. 127—128.
6. Khymynets' V.V. Innovatsiyi v suchasniy shkoli.. — Uzhhorod, 2004. — 168 s.

Галушак І. Использование инновационных технологий в процессе подготовки будущего экономиста

Статья посвящена проблеме современных образовательных технологий в высшем образовании. Определены общую ситуацию создание современных образовательных технологий в Украине, которые должны способствовать общему развитию личности, формированию ее мировоззренческой культуры, индивидуального опыта, творчества. Анализируются базовые понятия «образовательная технология», «технология обучения», «педагогическая технология». Акцентируется внимание на том, что использование образовательных технологий на современном этапе в учебном процессе значительно влияет на качество подготовки квалифицированных специалистов, в том числе экономистов. Исследовано использования информационных технологий в подготовке будущих специалистов по экономике к профессиональной деятельности.

Ключевые слова: образование, образовательная технология, педагогическая технология, инновационная технология, информационная технология.

Halushchak I. The innovative technologies are using in process of preparation the future economists

The article deals with the problem of modern educational technologies in higher education. Highlights problems of Innovations in Education, examines modern innovative technologies. It is noted that the future professional development economics is a productive process that involves the development of personality and self-development, aimed at forming professionally important personality traits. Argued, that innovation education is a purposeful process of partial changes leading to modifications of purpose, content, methods and forms of education and training, adapting the learning process to the new requirements. Outlined the general situation creation of modern educational technologies in Ukraine, which should contribute to the overall development of personality, the formation of ideological culture, individual experience, creativity. Analyzes the basic concept of «educational technology», «technology education», «educational technology.» The author notes that today we need the innovative approaches to the development of the education system. One of the first steps for such changes is the introduction of innovations in tools, forms, methods and conditions of the educational process. The attention is on the use of educational technology at the present stage in the learning process significantly affects the quality of skilled professionals, including economists. According to the author, gaming technology in education is one of the leading places. They have become particularly relevant due to widespread use of computer in higher education. Educational games are attractive in that it is both education and entertainment. Entertainment can be an important factor motivating incentive for students unjustified. The use of information technologies in the training of future specialists in economics to the profession is investigated.

Keywords: education, educational technology, educational technology, innovative technology, information technology.

Стаття надійшла до редколегії 10.09.2017